การทำแท้งในจังหวัดมหาสารคาม: ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการควบคุมการทำแท้งโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

Abortion in Mahasarakham Province: Case Study of Problems and Obstacles to Control Unlawful Abortion

ดวงเด่น นาคสีหราช[1]

Duangden Nakseeharach[1]

บทคัดย่อ

ในจังหวัดมหาสารคามสามารถจัดกลุ่มบุคคลที่มีทัศนะต่อการทำแท้งได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่เห็นด้วย กลุ่มที่ไม่เห็นด้วย และกลุ่มเห็นด้วยเฉพาะกรณี

สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการทำแท้งเกิดจากปัจจัยดังต่อไปนี้ ได้แก่ ปัจจัยด้านการศึกษาของหญิงไทยในจังหวัดมหาสารคาม ปัจจัยด้านการตัดสินใจของหญิงที่จะทำแท้ง ปัจจัยจากกลุ่มเรียกร้องสิทธิในการทำแท้งในประเทศไทย และปัจจัยด้านความรู้และความเข้าใจเรื่องการทำแท้งของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายในจังหวัดมหาสารคาม

สำหรับข้อเสนอแนะของงานวิจัย ผู้วิจัยใคร่ขอเสนอแนะแนวทางเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคดังกล่าว ดังนี้

1. ก่อนที่รัฐจะกำหนดนโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับการทำแท้ง ควรศึกษาเรื่องการทำแท้งอย่างละเอียด โดยการศึกษาเปรียบเทียบกับนโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับการทำแท้งของประเทศต่าง ๆ ทั้งประเทศที่อนุญาตให้ทำแท้งและไม่อนุญาต

2. เจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายในจังหวัดมหาสารคาม ไม่ว่าจะเป็นตำรวจ อัยการ ศาล หรือแม้กระทั่งแพทย์ที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการทำแท้ง ควรได้รับการอบรมกฎหมายเกี่ยวกับการทำแท้งอย่างจริงจัง ให้เข้าใจถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น และตระหนักถึงบทบาทของตนต่อการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการทำแท้งในแง่มุมต่าง ๆ ในทุกมิติ เพื่อให้เป็นการป้องกันการทำแท้งโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายในจังหวัดมหาสารคาม

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนในจังหวัดมหาสารคาม ควรมีการเผยแพร่และให้ความรู้แก่ประชาชนทั้งหญิงและชายอย่างจริงจังเกี่ยวกับการป้องกันการทำแท้งโดยการคุมกำเนิดอย่างปลอดภัย ส่วนการควบคุมการทำแท้งนั้น เจ้าหน้าที่ควรสร้างความเข้าใจว่าลักษณะใดเป็นการทำแท้งได้โดยชอบด้วยกฎหมาย และไม่ชอบด้วยกฎหมาย

---

[1] พนักงานวิชาการ วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

[1] Academic Officer, Colleges of Politics and Governance, Mahasarakham University. e-mail address (kikku-kae_25@hotmail.com)

4. ประชาชนทุกเพศและทุกวัยควรร่วมกันสร้างบรรทัดฐานและค่านิยมทางสังคมในมิติใหม่โดยเปิดใจและยอมรับในการตัดสินใจของหญิงที่ตั้งครรภ์โดยไม่เจตนาที่ตัดสินใจคลอดบุตรเพื่อให้หญิงและบุตรสามารถดำเนินชีวิตต่อไปในสังคมได้อย่างปกติสุข ปราศจากการดูถูกหรือเหยียดหยามหรือติฉินนินทาจากคนในสังคม แม้ว่าหญิงนั้นจะต้องเลี้ยงบุตรตามลำพังก็ตาม โดยเริ่มต้นจากการสร้างความเข้าใจจากระดับครอบครัว และหากหลักเกณฑ์ทางกฎหมายเปิดช่องให้หญิงสามารถมีโอกาสเลือกทำแท้งได้โดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว สังคมควรยอมรับการตัดสินใจของหญิงนั้นเช่นเดียวกัน

คำสำคัญ: แท้ง, ปัญหาและอุปสรรค, มหาสารคาม

Abstract

Attitudes on abortion in Mahasarakham can be divided into 3 groups: those who agree, those who disagree, and those who conditionally agree. The legal problems surrounding abortions are complex and are strongly influenced by social factors. These factors include women's education, women's decision to have an abortion, social groups of activists claiming the right to have an abortion, and knowledge and understanding of the laws on abortion. This study suggests that the problems and obstacles presented by illegal abortion should be solved as follows: 1) Before imposing policy and developing laws on abortion, the state should study and compare their proposed laws with the laws of other countries especially those pertaining to allowing or disallowing legal abortions. The study should carefully consider the advantages and disadvantages of abortions along with providing realistic alternatives. The Ministry of Education should impose more effective policy that is in steip with a changing society. For example, pregnant students should be allowed to enjoy and continue their rights to education. Those rights should not be terminated. 2) Those that enforce the laws in Mahasarakham, the police, public attorney, judges, and doctors should be strictly trained to understand the law on abortion so they can fully realize the importance of the problem. 3) Governmental agencies and the private sector should publicize and provide explicit information to both men and women about abortion prevention and how to control the birth rate safely. Officials should also clarify what is legal and illegal abortion. 4) A change in culture should establish a new norm whereby women who are unintentionally pregnant will be respected for giving birth to their baby. Although they are a single mother, people should not blame them and gossip about them so the woman has an opportunity to live a normal and happy life with her new family. A new principle of law should be enacted that allows women to make up their own mind about having an abortion, and society as a whole should accept such decision.

Keywords : Abortion, Problems and Obstacles, Mahasarakham

บทนำ

เมื่อพิจารณาถึงสภาพเศรษฐกิจและสังคมไทยในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าปัญหาของสังคมไทยปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับการที่หญิงมีครรภ์ทำแท้งเพราะตั้งครรภ์โดยไม่เจตนา การทำแท้งเพราะคู่สมรสไม่พร้อมที่จะมีบุตร การทำแท้งเพราะเด็กในครรภ์ไม่สมประกอบ หรือการทำแท้งเพราะมารดาป่วยเป็นโรคร้ายแรง เช่น มะเร็ง โรคเอดส์ เป็นต้น เหล่านี้ล้วนแต่เป็นเหตุผลของหญิงที่ต้องการทำแท้ง ซึ่งการทำแท้งก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมต่าง ๆ ตามมา เช่น ในทางการแพทย์การทำแท้งอาจเกิดอันตรายแทรกซ้อนต่อหญิงจนต้องเข้ารักษาตัวในโรงพยาบาลทำให้เกิดความเสียหายแก่ตัวผู้ทำแท้งเองและรัฐ ไม่ว่าจะเป็นการสูญเสียแรงงาน ค่ายา ค่ารักษาพยาบาล นอกจากนี้ ความเสียหายบางอย่างเนื่องจากการทำแท้งก็ไม่อาจคำนวณเป็นค่าเสียหายได้ เช่น การสูญเสียมดลูกเนื่องจากการทำแท้ง การเป็นหมันเนื่องจากการทำแท้ง หรือการที่หญิงเสียชีวิตเนื่องจากการทำแท้ง เป็นต้น

การทำแท้ง หรือการยุติการตั้งครรภ์ หมายถึงกรณีที่ลูกในครรภ์คลอดออกมาในลักษณะที่ไม่มีชีวิต(จิตติ ติงสภัทิย์. 2513 : 196) โดยตามกฎหมายอาญาของไทยนั้น มีการบัญญัติเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการทำแท้งไว้ในประมวลกฎหมายอาญา หมวด 3 ว่าด้วยความผิดฐานทำให้แท้งลูก ตั้งแต่มาตรา 301 ถึงมาตรา 305 โดยได้บัญญัติทั้งกรณีที่เป็นความผิด และกรณีที่ทำแท้งได้โดยไม่ต้องรับโทษ ซึ่งการที่กฎหมายไทยได้กำหนดไว้ตามที่กล่าวนี้เอง มีผลทำให้ผู้ที่ถูกบังคับใช้กฎหมายในประเทศไทยในหลาย ๆ กรณีที่มักจะมีการทำแท้งโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมตามมามากมาย

ผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะทราบถึงปัญหาในจังหวัดมหาสารคามเกี่ยวกับการทำแท้ง เพื่อเป็นแนวทางในการหาหลักเกณฑ์ที่มีขอบเขตเหมาะสมแก่การควบคุมการทำแท้งโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ทั้งนี้ เพราะการทำแท้งนั้นแม้จะมีความเห็นหลายฝ่ายที่ทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยก็ตาม แต่กฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ยังจำเป็นที่จะต้องบังคับใช้แก่คนทุกคนที่อยู่ภายใต้กฎหมายไทย

ความมุ่งหมายของการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้มุ่งศึกษามิติในทางกฎหมายที่สำคัญเกี่ยวกับการทำแท้งโดยมิชอบด้วยกฎหมายในจังหวัดมหาสารคาม โดยมีสาระสำคัญที่จะศึกษาทั้งสิ้น 4 ส่วนได้แก่

ส่วนแรก วิวัฒนาการของรูปแบบในการทำแท้งในประเทศไทย

ส่วนที่สอง การจำแนกประเภทของการทำแท้งในประเทศไทยตามกฎหมาย

ส่วนที่สาม รูปแบบและความคิดเห็นในการทำแท้งจากบุคคลที่เกี่ยวข้องในจังหวัดมหาสารคาม

ส่วนที่สี่ ปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการทำแท้งในจังหวัดมหาสารคาม

วัตถุประสงค์ ขอบเขตและวิธีการศึกษา

วิจัยฉบับนี้จะใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณลักษณะ (Qualitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยที่ศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Research) ศึกษาค้นคว้าหาข้อเท็จจริงในอดีตถึงปัจจุบันโดยรวบรวมข้อมูลจากหลักฐานที่เป็นเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำมาใช้อธิบาย ปรากฏการณ์ที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา จากนั้นรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เฉพาะกลุ่มบุคคลที่ผู้วิจัยคัดเลือกแล้วว่าสามารถให้ข้อมูลในเชิงลึกที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้ อันได้แก่ หญิงที่มีการทำแท้ง ผู้บังคับใช้กฎหมาย และผู้ที่เป็นนักวิชาการจากนั้นวิเคราะห์

ข้อมูลโดยใช้การวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาตามหัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. การทำแท้งในทางการแพทย์
2. กฎหมายการทำแท้ง
   (ก) กฎหมายทำแท้งในประเทศไทย
   (ข) กฎหมายทำแท้งในต่างประเทศ
3. ทัศนะหรือแนวคิดที่มีต่อการทำแท้ง
   (ก) หลักเหตุผลเกี่ยวกับการยอมรับและไม่ยอมรับการทำแท้ง
   (ข) แนวคิดและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการทำแท้ง
4. ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์

1. การทำแท้งในทางการแพทย์

พบว่าในทางการแพทย์ การแท้งบุตร หมายถึง การสิ้นสุดการตั้งครรภ์ในระยะก่อนที่เด็กสามารถมีชีวิตอยู่ได้ (Stage of Viability) ความหมายของคำว่า ระยะที่เด็กสามารถมีชีวิตอยู่ได้ยังต่างกันในแต่ละสถาบัน (น้ำหนัก 400 กรัม ถึง 1,000 กรัม หรือตั้งครรภ์ 20 สัปดาห์ถึง 28 สัปดาห์) ในสหรัฐอเมริกา The American College of Obsteticiana and Gynecologists (ACOG) ใช้คำจำกัดความการแท้งบุตรเมื่อเด็กหนักต่ำกว่า 500 กรัม หรือตั้งครรภ์น้อยกว่า 20 สัปดาห์ เด็กหนัก 500 ถึง 999 กรัม หรือตั้งครรภ์ 20-28 สัปดาห์เรียกว่า Immature และที่หนัก 1,000 ถึง 2,499 กรัม หรือครรภ์ 29-36 สัปดาห์ เรียกว่า Premature สำหรับคณะแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ใช้น้ำหนัก 1,000 กรัม หรือครรภ์ 28 สัปดาห์เป็นหลัก(วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์. 2537 : 45, สุวัฒน์ จันทรจำนง. 2542 : 38, สเน่ห์ จามริก. 2541 : 65)

2. กฎหมายการทำแท้ง

กฎหมายทำแท้งในประเทศไทย ประมวลกฎหมายอาญาในเรื่องความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ในหมวดความผิดฐานทำให้แท้งลูก มาตรา 301- 305 (คณิต ณ นคร. 2531 : 225) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

มาตรา 301 หญิงใดทำให้ตัวเองแท้งลูกหรือยอมให้ผู้อื่นทำตนให้แท้งลูก ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 302 ผู้ใดทำให้หญิงแท้งลูกโดยหญิงนั้นยินยอม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำนั้นเป็นเหตุให้หญิงรับอันตรายสาหัสอย่างอื่นด้วย ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 303 ผู้ใดทำให้หญิงแท้งลูกโดยหญิงนั้นไม่ยินยอม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำนั้นเป็นเหตุให้หญิงรับอันตรายสาเหตุอย่างอื่นด้วย ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท

ถ้าการกระทำนั้นเป็นเหตุให้หญิงถึงแก่ความตาย ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาท

มาตรา 304 ผู้ใดเพียงแต่พยายามกระทำผิดตามมาตรา 301 หรือมาตรา 302 วรรคแรก ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ

มาตรา 305 ถ้าการกระทำความผิดดังกล่าวในมาตรา 301 และมาตรา 302 นั้นเป็นการกระทำของนายแพทย์และ

1. จำเป็นต้องกระทำเนื่องจากสุขภาพของหญิงนั้น หรือ

2. หญิงมีครรภ์เนื่องจากการกระทำความผิดอาญา ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 276 มาตรา 277 มาตรา 282 มาตรา 283 หรือมาตรา 284 ผู้กระทำไม่มีความผิด

3. ทัศนะหรือแนวคิดที่มีต่อการทำแท้ง

ทัศนะหรือแนวคิดที่มีต่อการทำแท้ง แบ่งเป็นกรณีศึกษาดังนี้

หลักเหตุผลเกี่ยวกับการยอมรับและไม่ยอมรับการทำแท้ง

หลักเหตุผลเกี่ยวกับการยอมรับและการไม่ยอมรับการทำแท้ง แม้ว่าในแต่ละประเทศจะมีการกำหนดกฎหมายเกี่ยวกับการทำแท้งไม่แน่นอน แต่คนในสังคมก็ยังมีทัศนะเกี่ยวกับการทำแท้งแตกต่างกันไป คือมีทั้งผู้ที่ยอมรับการทำแท้ง และผู้ที่ไม่ยอมรับการทำแท้งว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ในการถกเถียงกันเกี่ยวกับปัญหาการทำแท้งในประเทศตะวันตก มีการแบ่งกลุ่มทัศนะเรื่องการทำแท้งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

3.1 กลุ่มอนุรักษ์นิยม (Conservative) เป็นกลุ่มที่ไม่ยอมรับและต่อต้านการทำแท้ง เพราะมีทัศนะว่าการทำแท้งเป็นสิ่งไม่ถูกต้อง เป็นการทำผิดจริยธรรมทุกกรณี

3.2 กลุ่มเสรีนิยม (Liberal) เป็นกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับกลุ่มอนุรักษ์นิยม กลุ่มเสรีนิยมส่วนใหญ่เป็นนักคิดที่ไม่ได้มีพื้นฐานความคิดมาจากศาสนา และคนเหล่านี้มักได้รับอิทธิพลมาจากปรัชญาประโยชน์นิยม (Utilitarianism) ซึ่งมีความคิดว่าการกระทำที่ควรทำคือ การกระทำที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคม

3.2 กลุ่มที่มีทัศนะเป็นกลาง เป็นกลุ่มที่ไม่ได้ยอมรับการทำแท้งทุกกรณีเหมือนกลุ่มเสรีนิยม และไม่ได้ปฏิเสธการทำแท้งทุกกรณีเหมือนกลุ่มอนุรักษ์นิยมเช่นกัน แต่กลุ่มนี้จะยอมรับการทำแท้งในบางกรณี

การกล่าวถึงหลักเหตุผลเกี่ยวกับการยอมรับและการไม่ยอมรับการทำแท้ง แสดงถึงทัศนะที่แตกต่างกันไปของคนในสังคม นำมาซึ่งนโยบายและกฎหมายในการให้สิทธิมารดาในการตัดสินใจทำแท้ง แล้วแต่ว่าสังคมนั้นมีความโน้มเอียงไปในกลุ่มใดใน 3 กลุ่ม คือ กลุ่มอนุรักษ์นิยม (Consevative) กลุ่มเสรีนิยม (Liberal) และกลุ่มที่มีทัศนะเป็นกลาง ซึ่งกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้น่าจะเป็นปัจจัยที่สร้างอิทธิพลทางความคิดต่อสตรีด้านสิทธิในร่างกายตนเอง ยกตัวอย่างกฎหมายทำแท้งในประเทศไทยเป็นสิ่งที่มองเห็นได้ชัดเจนมากกว่ามีความโน้มเอียงไปในกลุ่มใด

4. ผลการศึกษาประชากรทั้ง 3 กลุ่ม

จากการศึกษาพบว่าจากการศึกษากลุ่มประชากรทั้ง 3 กลุ่ม ในเรื่องการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการทำแท้งในจังหวัดมหาสารคาม ในประเด็นการทำแท้ง กลุ่มประชากรที่ศึกษามีสถานภาพและบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกันไป แนวความคิดและความเข้าใจที่มีต่อการทำแท้ง ก็มีแตกต่างกันไปตามจุดยืนของอุดมการณ์ ทัศนคติ และค่านิยมของกลุ่ม ซึ่งแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาดังนี้

4.1 ความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อสิทธิในการทำแท้งในจังหวัดมหาสารคาม

ความคิดเห็น ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องสิทธิในการเป็นเจ้าของร่างกายของกลุ่มผู้หญิงที่ผู้วิจัยเลือกศึกษา จากการสัมภาษณ์กลุ่มประชากร อันได้แก่ กลุ่มหญิงที่มีการทำแท้งในจังหวัดมหาสารคาม เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายในจังหวัดมหาสารคาม รวมทั้งนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง สิ่งที่ผู้วิจัยพบคือ กลุ่มประชากรมีความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่แตกต่างกันไป ผู้วิจัยสามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

ก) กลุ่มสตรีทำแท้ง ในขณะที่กลุ่มสตรีกลุ่มนี้อยู่ใกล้ชิดกับเรื่องการทำแท้งมากที่สุด คืออยู่ในสภาวะเผชิญหน้าต่อการตัดสินใจ และมีความต้องการหรือความจำเป็นที่จะต้องทำแท้ง แต่กลุ่มประชากรกลุ่มนี้กลับตอบว่าตนเองไม่รู้ ไม่เคย

ได้ยิน ไม่สนใจ บางคนไม่รู้แม้กระทั่งว่าการทำแท้งที่ตนเองได้กระทำเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย ซึ่งสตรีในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่บอกว่าตนเองอยู่ในภาวะที่สับสน สิ่งที่พวกเธอสนใจจะเป็นเรื่องปากท้อง การงาน และการเงิน

ข) กลุ่มที่ไม่สนับสนุนให้ผู้หญิงใช้สิทธิในการเป็นเจ้าของร่างกายเพื่อตัดสินใจทำแท้ง

สตรีในกลุ่มนี้มีความเห็นว่า สิทธิในการเป็นเจ้าของร่างกาย เพื่อตัดสินใจทำแท้งนั้นเป็นสิทธิที่ไม่ชอบธรรม นำมาซึ่งการทำลาย และถือเป็นการใช้สิทธิที่กระทบและละเมิดต่อสิทธิของผู้อื่นเช่น สิทธิของเด็กที่มีชีวิต สิทธิของสามีในการเป็นพ่อของเด็กในครรภ์ สิทธิของแพทย์ที่ต้องเป็นผู้ทำแท้งให้สตรี เป็นต้น นอกจากนี้แนวคิดทางด้านศาสนา ศีลธรรม ที่ไม่เห็นด้วยในการเปลี่ยนแปลงกฎหมายทำแท้งเดิม เพราะเห็นว่า การขยายขอบเขตกฎหมายให้ผู้หญิงมีสิทธิมากขึ้นเป็นสิ่งผิดทางศีลธรรม ผู้หญิงในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นนักบวชและแพทย์สตรีเฉพาะทางสูตินรีเวชกรรม(George Whitecross paton. 1951 : 158)

สตรีในกลุ่มศาสนากล่าวว่ากฎหมายไม่ใช่กฎที่ทำให้คนทำผิดทำถูกในทางธรรม การใช้กฎหมายขึ้นอยู่กับว่าคนในสังคมปฏิบัติแล้วได้ผลหรือไม่ จึงไม่ใช่กฎที่จะทำให้คนพ้นทุกข์ได้ กฎหมายบางทีเป็นกฎที่คนนำไปใช้ทำความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่นได้ เช่นเดียวกับกฎหมายที่ให้ผู้หญิงมีสิทธิทำแท้งได้ ดังนั้น สิทธิในร่างกายตนเองการเรียกร้องต้องมีหลักศีลธรรมเป็นพื้นฐานควรจะมีขอบเขตทางศีลธรรม ขอบเขตทางกฎหมายไม่เพียงพอ สิทธิของผู้หญิงอยากมีเพศสัมพันธ์กับใคร กับสิทธิของผู้หญิงอยากจะทำแท้งนั้นไม่ถูกจริยธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีและศีลธรรม กฎหมายที่ใช้ในทางโลกเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป แต่กฎศีลธรรมเปลี่ยนแปลงไม่ได้อยู่บนความรับผิดชอบของคน

ในทางศาสนาคริสต์มีความเห็นว่าสิทธิในร่างกายผู้หญิง ผู้หญิงก็มีสิทธิที่จะเรียกร้อง แต่ในขณะเดียวกันสิทธิที่เขาเรียกร้องทำลายพระฉายาลักษณ์ของพระเจ้าที่เป็นภาพของการให้กำเนิดชีวิต สิทธิการทำแท้งจึงเป็นความไม่รับผิดชอบ ใช้สิทธิโดยไม่คิดว่าเด็กก็มีสิทธิที่จะเกิด การที่ผู้หญิงเรียกร้องที่จะใช้สิทธิในร่างกายจึงถือเป็นการละลาบละล้วงสิทธิของคนอื่น เช่น สิทธิของทารก (Mougne, Christine. 1987 : 389)

ในทางการแพทย์มีความเห็นว่าสิทธิในการที่จะมีลูก หรือเลือกที่จะไม่มีลูกเป็นของผู้หญิง แต่ถ้ามีลูกขึ้นมาแล้วไม่ใช่สิทธิของผู้หญิงเท่านั้น การที่ผู้หญิงทำแท้งเพราะมีสิทธิที่จะไม่อยากมีลูก แต่ผู้หญิงละเมิดสิทธิของผู้ชายคนที่เป็นพ่อของลูก ในเรื่องกฎหมายการจะสร้างกฎอะไรขึ้นมาอย่างหนึ่ง ต้องนึกถึงคุณธรรมหรือจริยธรรมในความเป็นมนุษย์ เป็นความรับผิดชอบจะต้องมีต่อเนื่อง ผู้หญิงมีสิทธิที่จะทำแท้งได้แต่มาบังคับให้แพทย์ทำและแพทย์ต้องทำให้ การเรียกร้องสิทธิในการเป็นเจ้าของร่างกายเพื่อการทำแท้ง จึงเป็นสิทธิที่ต้องอาศัยผู้อื่นในการทำ ฉะนั้นเป็นสิทธิของแพทย์ที่จะไม่ทำได้หรือไม่ ถ้าแพทย์มีสิทธิและไม่เต็มใจที่จะทำให้

ค) แนวคิดของกลุ่มสตรีที่มีแนวโน้มที่จะสนับสนุนผู้หญิงให้มีสิทธิในการเป็นเจ้าของร่างกาย เพื่อการตัดสินใจทำแท้ง

สิทธิในการเป็นเจ้าของร่างกายในกลุ่มนี้มองว่า เป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของผู้หญิง ในการตัดสินใจที่เกี่ยวกับร่างกายตนเอง จึงมีแนวคิดที่มีแนวโน้มสนับสนุน โดยมีเหตุผลบางประการที่เป็นข้อแม้ในการให้สิทธิด้วยเช่น ผู้หญิงต้องมีความเพียบพร้อมทางด้านการศึกษา มีข้อมูลมากพอในการตัดสินใจ จำกัดอายุครรภ์ในการที่ผู้หญิงจะใช้สิทธิในการเป็นเจ้าของร่างกายเพื่อตัดสินใจทำแท้งได้ พร้อม ๆ กับการแก้กฎหมายที่จะให้ความช่วยเหลือผู้หญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ เป็นต้น

นอกจากนี้สตรีในกลุ่มนี้ยังให้ความเห็นเกี่ยวกับการใช้สิทธิในการเป็นเจ้าของร่างกาย

เพื่อตัดสินใจทำแท้งว่าเป็นประสบการณ์ส่วนบุคคล เป็นเรื่องเฉพาะตัวที่ผู้หญิงประสบ ไม่มีใครรู้ปัญหาที่ผู้หญิงกำลังเผชิญอยู่และตัดสินใจได้ดีกว่าตัวของผู้หญิง การให้สิทธิเป็นการให้ทางเลือกแก่ผู้หญิง ซึ่งเป็นความหมายสำคัญในการเรียกร้องสิทธิ

การให้สิทธิสตรีในการตัดสินใจทำแท้ง ก็จะมีคนมองอยู่ 2 กลุ่ม กลุ่มที่มองว่าจะให้เป็นสิทธิของตัวผู้หญิงเองที่เป็นเจ้าของครรภ์ว่าเขาจะตัดสินใจอย่างไรในการทำแท้ง แต่อีกฝ่ายหนึ่งก็จะมองว่าผิดศีลธรรม เป็นบาป ไม่ควรอนุญาตให้มีการทำแท้งได้ เป็นเรื่องที่ค่อนข้างละเอียดอ่อนมาก ควรให้ข้อมูลที่เพียบพร้อมกับผู้ที่เป็นเจ้าของครรภ์ เป็นข้อมูลเชิงสังคม เชิงเศรษฐกิจต่าง ๆ เช่น บอกให้รับรู้ถึงผลของการทำแท้งว่ามีผลกระทบอย่างไรบ้างในแง่สุขภาพ ศีลธรรม มนุษยธรรม ผู้หญิงเองก็คงมีข้อมูลในเชิงความพร้อมหรือความไม่พร้อม ในแง่เศรษฐกิจ ในแง่วุฒิภาวะ ถ้าให้ข้อมูลที่เพียบพร้อมกับผู้หญิงแล้วก็ควรจะให้เป็นสิทธิในการตัดสินใจของผู้หญิงได้ เช่น บางครั้งผู้หญิงออกลูกมาแล้วไม่พร้อมที่จะเลี้ยง ก็อาจจะให้ข้อมูลว่ามีหน่วยงานที่รับเลี้ยงได้ มีครอบครัวอื่นที่จะรับเลี้ยงให้ได้ หรือถ้าตั้งครรภ์ในขณะที่กำลังเรียนอยู่ เกรงว่าสถานศึกษาจะไม่รับเข้าไปเรียน ก็ให้ข้อมูลที่ถูกต้องว่าการตั้งครรภ์จะไม่เป็นอุปสรรคในการเรียนหนังสือ การให้ข้อมูลที่พร้อมและถูกต้อง เมื่อผู้หญิงมีข้อมูลที่เพียบพร้อมแล้ว ส่วนหนึ่งก็ควรจะเป็นสิทธิที่เจ้าตัวควรจะตัดสินใจเอง แต่ว่าปัญหาก็คืออาจจะไม่มีที่ปรึกษา ไม่ได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง ถ้าอย่างนั้นผู้หญิงก็คงจะลำบากที่จะตัดสินใจที่จะใช้สิทธิตรงนี้ ในความเห็นเรื่องสิทธิของผู้หญิงกับสิทธิของสามี ถ้าไม่มีสามีควรจะเป็นสิทธิของผู้หญิงโดยตรง แต่ถ้ามีสามีที่พร้อมจะรับผิดชอบน่าจะให้สิทธิสามีด้วย เพราะใช้ชีวิตร่วมกันและถือเป็นบุคคลคนเดียวกันตามกฎหมาย

4.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลและเป็นข้อจำกัดต่อการบังคับใช้กฎหมาย

ข้อมูลที่ผู้วิจัยศึกษาได้ให้แนวคิดและข้อมูลที่เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลและเป็นข้อจำกัดต่อการบังคับใช้กฎหมายในจังหวัดมหาสารคาม ดังต่อไปนี้

4.2.1 ปัจจัยทางด้านการศึกษาของผู้หญิงไทยจังหวัดมหาสารคาม

ในปัจจุบันแม้ความก้าวหน้าทางการศึกษาจะมีมากขึ้น เปิดโอกาสให้ผู้หญิงมีการศึกษาสูงขึ้น ซึ่งในข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทหญิงชายในประเทศไทย ของสถาบันวิจัยบทบาทหญิงชายและการพัฒนา กล่าวว่าอัตราการรู้หนังสือของผู้หญิงในภาพรวมสูงขึ้น ถึงแม้ผู้ไม่รู้หนังสือที่เป็นหญิงจะมีมากกว่าชายก็ตาม

นอกจากผู้หญิงจะมีการศึกษาน้อย ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับความรู้ในด้านต่าง ๆ ก็ยังไปไม่ถึงมากนัก จากการศึกษาโดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้หญิงที่ทำแท้งข้างต้นจะเห็นได้ว่า เป็นผู้หญิงที่มีความใกล้ชิดกับสิทธิในการทำแท้งมากที่สุด แต่การศึกษาและการได้รับข้อมูลข่าวสารความรู้ใหม่ ๆ ก็ยังน้อยอยู่ ความเข้าใจในเรื่องสิทธิของตนเองจึงลดน้อยลงไปด้วย

ในอดีตที่ผ่านมาผู้หญิงได้รับการศึกษาไม่สูง การเรียนการศึกษาทำให้มีการพัฒนา ถ้าผู้หญิงมีการศึกษาสูงมาก ๆ คนที่มีการศึกษาสูงย่อมมีอำนาจที่จะพิทักษ์สิทธิ ปกป้องสิทธิของตนเองได้ ในประเทศไทยยังมีผู้หญิงที่ความรู้น้อยและไม่มีอาชีพ การพัฒนาวุฒิภาวะและศักยภาพเพื่อความพร้อมของผู้หญิงในการใช้สิทธิในร่างกายของตนเอง จึงต้องติดอาวุธทางปัญญาหรือให้ความรู้แก่ผู้หญิง

มองความพร้อมของผู้หญิงในการใช้สิทธิผู้หญิงทั่วไปส่วนใหญ่ไม่ลุกขึ้นมาสู้เพื่อสิทธิ ส่วนหนึ่งจากไม่มีความรู้ ผู้หญิงในระดับล่างลงไปยิ่งไม่ตระหนักถึงสิทธิของตนเอง ขึ้นอยู่กับผู้หญิงต้องมีความรู้มากขึ้นตระหนักถึงสิทธิของตัวเองมากขึ้น

4.2.2 ปัจจัยอันเนื่องมาจากตัวผู้หญิง

การที่คนเราจะนึกถึงหรือตระหนักถึงสิ่งใดได้นั้น นอกจากจะถูกปัจจัยแวดล้อมภายนอกที่มามีอิทธิพลหรือกำหนด สิ่งที่สำคัญที่สุดคือตัวของตัวเอง ซึ่งในการศึกษาพบว่า แนวความคิดของกลุ่มผู้หญิงส่วนจะกล่าวไปในแนวเดียวกันว่าผู้หญิงส่วนใหญ่นั้นไม่ได้นึกหรือตระหนักถึงสิทธิในการเป็นเจ้าของร่างกาย อาจเพราะไม่สนใจ ไม่ได้ประสบเหตุการณ์ด้วยตนเอง สิทธิในการทำแท้งยังถือเป็นเรื่องที่ไกลตัวและเป็นเรื่องที่ค่อนข้างปกปิดในสังคมไทย

หลักของสิทธิคือผู้หญิงสามารถกำหนดสิทธิในร่างกายได้ เมื่อผู้หญิงพอใจอยากจะมีลูกก็น่าจะกำหนดได้ว่าจะเอาไว้ แต่ถ้าผู้หญิงยังคิดว่าตนเองยังไม่พร้อมสามารถตัดสินใจได้ว่าเขายังไม่อยากได้ ก่อนที่จะมาถึงการตัดสินใจนี้ได้จะต้องมองถึงวุฒิภาวะของผู้หญิงด้วย การที่ผู้หญิงมีสิทธิที่จะเลือก ต้องเชื่อว่าผู้หญิงคนนี้มีวุฒิภาวะในการตัดสินใจค่อนข้างดี แต่ในสังคมไทยนั้น เชื่อหรือยังว่าผู้หญิงไทยมีวุฒิภาวะในการตัดสินใจ เป็นเหมือนดาบสองคม จะรู้ได้อย่างไรว่า ผู้หญิงคนนี้มีวุฒิภาวะทางสติปัญญา และรู้ว่าตนเองกำลังจำอะไร

นอกจากวุฒิภาวะ พลังในตัวผู้หญิงจึงเป็นสิ่งที่สำคัญมาก สังคมหลาย ๆ ระดับ สังคมไทยมีความหลากหลายคนที่มีเงินก็มีมากมาย คนระดับกลางก็มีไม่มาก เป็นคนจนมากที่สุด เปรียบเทียบกับในต่างประเทศที่ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีกว่า รู้จักสิทธิ พื้นฐานการศึกษาดีและมีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่า ตัวอย่างสตรีที่ทำแท้งคนหนึ่งกล่าวว่าคนที่ไม่ตระหนักในสิทธิของตนเองเพราะจิตใจเขาไม่พร้อม และสิทธิของผู้หญิงไม่เคยเท่าผู้ชาย เพราะผู้หญิงไม่ใช้สิทธิมากกว่าและเมื่อก่อนตนเองก็ไม่ค่อยใส่ใจ เพราะไม่คิดว่าเรื่องเหล่านี้จะมาเกิดขึ้นกับตนเอง คิดว่าเป็นสิ่งที่ไกลตัว ซึ่งเมื่อประสบกับความจำเป็นในการทำแท้งพบว่าจริง ๆ แล้วไม่ใช่ สิทธิในร่างกายจึงเป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเองมากที่สุด ซึ่งความพร้อมในการใช้สิทธิและความไม่ตระหนักในผู้หญิงทั่วไปเป็นสิ่งที่พูดยาก ข้อมูลและการเผยแพร่ให้เข้าใจ ถ้าผู้หญิงจะไม่รับรู้จะทำอย่างไรก็ทำให้รับรู้ไม่ได้ จากการที่ผู้หญิงไม่มีประสบการณ์ คนทั่วไปเองก็เห็นว่าเป็นเรื่องไร้สาระ

4.2.3 อิทธิพลจากกลุ่มเรียกร้องสิทธิ

ในการเรียกร้องสิทธินั้น บุคคลที่ทำกิจกรรมนี้ส่วนใหญ่เป็นนักสิทธิสตรีซึ่งเป็นกลุ่มประชากรกลุ่มหนึ่งในการศึกษาครั้งนี้ นักสิทธิสตรีเป็นกลุ่มที่มีบทบาทชัดเจนและเป็นตัวแทนในการเคลื่อนไหว จึงศึกษาอิทธิพลของนักสิทธิสตรีที่มีต่อกลุ่มสตรีอื่นด้วย ซึ่งจากการศึกษา พบว่า ภาพพจน์นักสิทธิสตรีจากการมองของผู้หญิงในกลุ่มอื่นยังคงมีหลากหลาย เช่น นักสิทธิสตรีเป็นรูปแบบของกลุ่มที่สร้างขึ้นเพื่อดุลยอำนาจในการตัดสินใจในสังคม ซึ่งถือเป็นสิ่งที่ดี แต่ก็มองรูปแบบการเสนอว่ามีความก้าวร้าวในการนำเสนอเรื่องราวต่าง ๆ มากเกินไป ทำให้ไม่ได้รับความร่วมมือในการเรียกร้องสิทธิเท่าที่ควร

ในสังคมพุทธ สังคมเอเชีย หรือกลุ่มที่ต่อต้านการทำแท้งก็จะไม่มีจุดตรงกลาง ส่วนกลุ่มคนที่เรียกร้องสิทธิก็ไม่เป็นกลาง แต่ก็ควรมีทั้งสองกลุ่มเพื่อเป็นดุลยธรรมชาติของสังคม เรื่องกฎหมายทำแท้งคนไทยส่วนใหญ่นั้นยังไม่ค่อยเข้าใจเพราะคนไทยเวลากล่าวถึงก็จะคิดว่าการเปลี่ยนแปลงกฎหมายคือการทำแท้งเสรี ในการเรียกร้องสิทธิสื่อจะต้องออกไปให้ผู้หญิงในสังคมเข้าใจตรงกันว่าผู้หญิงต้องการอะไร คำว่ากฎหมายทำแท้งเสรีแค่ชื่อก็จะไม่มีใครฟัง ฉะนั้นต้องเปลี่ยนกลวิธีและกลยุทธ์ใหม่ในการเรียกร้องสิทธิ

ในการเรียกร้องสิทธิโดยทั่วไปนักสิทธิสตรีมีแนวคิดดี มีแรงขับเคลื่อนที่ดี แต่วิธีนำเสนอดูรุนแรงก้าวร้าว ทำให้สังคมโดยเฉพาะผู้ชายรับไม่ค่อยได้ และสังคมไทยก็ยังรับไม่ได้เท่าที่ควร ทำให้แนวร่วมผู้หญิงด้วยกันไม่สนับสนุน บทบาทจึงต้องนุ่มนวลขึ้น การเคลื่อนไหวจึงไม่ค่อยได้รับการตอบสนองในระดับประเทศ อย่างการเรียกร้องเรื่องการทำแท้งเสรี การจะชูประเด็นไปใน

เรื่องการเรื่องร้องสิทธิของผู้หญิงดูไม่ค่อยมีเหตุมีผล ถ้าชูประเด็นเรื่องสิทธิของมนุษย์คนหนึ่งที่จะรับผิดชอบมนุษย์อีกคนหนึ่งที่จะเกิดมา อ้างเรื่องความปลอดภัย และปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นจากการปล่อยให้มีการลักลอบทำแท้งโดยไม่มีกฎเกณฑ์มาควบคุมจะดูดีมีเหตุผลดีกว่า

4.2.4 ความรู้ความเข้าใจกฎหมายเกี่ยวกับการทำแท้งของตำรวจในจังหวัดมหาสารคาม

จากการสำรวจพบว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจในจังหวัดมหาสารคามเป็นเพศชายร้อยละ 94.5 มีอายุเฉลี่ย 37.44 ปี สถานภาพสมรสร้อยละ 72.22 โดยมีเจ้าหน้าที่ที่จบนิติศาสตรบัณฑิตร้อยละ 25 ซึ่งเมื่อมีการสอบถามเกี่ยวกับแนวคิดของเรื่องการทำแท้ง มีเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เห็นด้วยกับการทำแท้งร้อยละ 46 โดยเห็นพ้องกันส่วนใหญ่ว่าควรมีการอนุญาตให้ทำแท้ง แต่ต้องทำในโรงพยาบาลของรัฐและทำโดยแพทย์ที่มีความชำนาญ ส่วนที่ไม่เห็นด้วยกับการทำแท้งร้อยละ 42 โดยมีเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ไม่แสดงความคิดเห็นเพราะไม่มีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายว่าด้วยการทำแท้งร้อยละ 12

เจ้าหน้าที่ตำรวจในจังหวัดมหาสารคามที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการให้คำปรึกษาแก่หญิงที่ต้องการทำแท้งมีเพียงร้อยละ 22.5 และเป็นเจ้าหน้าที่ที่รู้จักหญิงที่ต้องการทำแท้งเป็นการส่วนตัวเสียส่วนใหญ่ และมีเจ้าหน้าที่ที่เคยบังคับใช้กฎหมายโดยดำเนินการสอบสวนคดีอาญากับบุคคลที่มีความผิดฐานทำแท้งเพียง 8 ราย และการดำเนินคดีดังกล่าวเกิดขึ้นเมื่อตอนมีข่าวเกี่ยวกับคลินิกทำแท้งเถื่อนในประเทศไทย

จากข้อมูลดังกล่าวทำให้เห็นได้ว่าความรู้ความเข้าใจในกฎหมายเกี่ยวกับการทำแท้งมีผลสำคัญต่อการบังคับใช้กฎหมายของตำรวจในจังหวัดมหาสารคามทำให้ไม่อาจวินิจฉัยได้ว่าการทำแท้งแบบใดที่ละเมิดกฎหมาย การทำแท้งแบบใดที่สามารถกระทำได้ อันเป็นผลให้มิได้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังในจังหวัดมหาสารคาม

5. แนวทางในการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการทำแท้ง

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการทำแท้งมีผลต่อแนวคิดของบุคคลเกี่ยวกับการทำแท้งเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะแม้จะมีทั้งกลุ่มที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ตามแต่กฎหมายคงต้องบังคับใช้อยู่ต่อไปจนกว่าจะมีการแก้ไขหรือยกเลิก ซึ่งแนวทางที่เหมาะสมที่จะทำให้การละเมิดกฎหมายว่าด้วยการทำแท้งลดลง มีดังต่อไปนี้

การเปลี่ยนแนวคิดของผู้หญิงเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ และเรื่องเพศ ได้แก่การสอนเรื่องสิทธิในร่างกายนั้นต้องเริ่มจากการที่ผู้หญิงเป็นเจ้าของร่างกายและมีสิทธิในการปกป้องดูแลไม่ให้ใครมากระทำต่อเนื้อตัวร่างกาย ถือเป็นขั้นแรกในการใช้สิทธิในร่างกาย พร้อมกับการให้ความรู้เกี่ยวกับการควบคุมร่างกายของตนเอง และเปลี่ยนทัศนคติที่ผู้หญิงต้องยอมเป็นฝ่ายถูกกระทำต่อเนื้อตัวร่างกาย เช่น การยอมมีเพศสัมพันธ์เพื่อให้ผู้ชายอยู่กับตนเองตลอดไป เพื่อสร้างความมั่นใจและคุณค่าในร่างกายให้กับผู้หญิง รู้จักวิธีปกป้องและดูแลตนเองและเมื่อมีการตั้งครรภ์ในฐานะที่ผู้หญิงมีสิทธิเป็นของตนเองก็ควรมีสิทธิในการตั้งครรภ์ต่อไป ที่สังคมไม่ควรดูถูกหรือเหยียดหยามในกรณีที่ผู้หญิงตั้งครรภ์นอกสมรส

ในเรื่องร่างกายในต่างประเทศ เช่น ประเทศแคนาดา จะสอนแตกต่างจากประเทศไทยจะสอนเด็กว่าถ้าไม่ชอบให้ใครมาทำอะไรที่ตัวเราก็ให้บอกไปตรง ๆ และสอนว่าจุดไหนของร่างกายที่จับไม่ได้เลย เพราะเด็กจะไม่รู้จุดที่เขาไม่สามารถควบคุมตัวเองได้ สิทธิในร่างกายทุกกรณีควรจะมีอยู่ ไม่ใช่ทำตามที่สังคมสั่งสมมา จะเป็นการที่ผู้หญิงไม่พิทักษ์สิทธิของตนเอง สิทธิในร่างกายเริ่มตั้งแต่คนอื่นไม่มีสิทธิแตะต้องในตัวเราถ้าไม่อนุญาต ทุกคนจะต้องรู้จักสิทธิที่จะเป็นตัวของตัวเอง สิทธิในร่างกายที่จะปฏิเสธไม่นอนกับเพื่อนชาย สอนการที่จะให้เด็กผู้หญิงมีความมั่นใจ หรือมีสิทธิที่จะตัดสินใจ หรือมีสิทธิที่จะตัดสินใจว่า พร้อมหรือ

ไม่พร้อมที่จะมีเพศสัมพันธ์

ในกระบวนการทางสังคม ควรมีการเปิดใจให้กว้างมากขึ้น เช่น ไม่ถือว่าผู้หญิงตั้งครรภ์นอกสมรสเป็นผู้กระทำความผิด การยอมรับผู้หญิงในเรื่องการตั้งครรภ์โดยไม่จำเป็นต้องมีสามี จะทำให้ผู้หญิงมีทางเลือกที่จะไม่ใช้วิธีทำแท้ง หรือทางเลือกอื่นมากขึ้นนอกเหนือที่ว่าจะทำหรือไม่ทำแท้ง เป็นแนวคิดใหม่เป็นทัศนะใหม่ เมื่อสังคมมองการทำแท้งเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมาย เป็นเรื่องที่ผิดศีลธรรม ก็ควรจะมองผู้หญิงที่ตั้งครรภ์โดยไม่มีสามีเป็นเรื่องธรรมดา ไม่ควรไปรังเกียจเหยียดหยาม ถือเป็นสิทธิส่วนบุคคลของผู้หญิง เพื่อที่จะลดปัญหาการทำแท้ง

การสอนเรื่องความเท่าเทียมทางเพศที่เริ่มจากครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูให้มีความเท่าเทียมกันทั้งเด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชาย ให้มีความภาคภูมิใจในเพศของตนเอง สอนไม่ให้มีการเอาเปรียบระหว่างเพศหรือล่วงเกินทางเพศ ไม่ให้ละเมิดสิทธิในร่างกายของผู้อื่น การเลี้ยงดูสั่งสอนตั้งแต่ยังเด็กเพื่อปลูกฝังค่านิยมที่ดี เป็นพื้นฐานในการพัฒนาศักยภาพของผู้หญิงเมื่อเติบโตขึ้นไป

มาตรการที่จะต้องเริ่มต้นตั้งแต่ในบ้านในรุ่นต่อไป จะต้องเริ่มจากครอบครัวในสังคมไทยจะต้องให้คุณค่าเด็กผู้หญิงเด็กผู้ชายเท่าเทียมกัน ต้องเริ่มจากปลูกฝังตั้งแต่เด็ก ๆ พ่อแม่ให้การดูแลเหมือนกัน เพราะฉะนั้นความคิดที่จะเอาเปรียบหรือความคิดที่ว่าผู้ชายมีอำนาจเหนือกว่าผู้หญิงจะไม่มี เมื่อไม่มีความคิดที่จะล่วงเกินหรือเอาเปรียบทางเพศก็น่าจะไม่มีหรือน้อยลง การมีเพศสัมพันธ์จะต้องมีเพศสัมพันธ์ด้วยความสมัครใจของทั้งสองฝ่าย และจะต้องสามารถมีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่จะเกิดตามมาได้ ความไม่เท่าเทียมในครอบครัวระหว่างหญิงชายเป็นเพราะวัฒนธรรมสอนให้ต่างกัน และให้ความสำคัญเด็กผู้ชายมากกว่าเด็กผู้หญิงที่เกิดในครอบครัว ต้องสอนทัศนคติใหม่ ๆ ให้มีความภูมิใจในเด็กผู้หญิง ช่วยให้เด็กผู้หญิงมีศักยภาพในตนเอง การเปลี่ยนแนวความคิด ให้เหตุผล เปลี่ยนการอบรมเลี้ยงดู จะไม่มองว่าผู้หญิงเสียเปรียบ หรือผู้ชายได้เปรียบ ต้องมองว่าทุกคนเท่าเทียมกัน เมื่อผู้ชายรับรู้ก็จะไม่ละเมิดสิทธิผู้หญิง

การสอนเรื่องเพศศึกษาในปัจจุบันยังไม่เป็นความรู้ที่เผยแพร่ได้ชัดเจนมากนัก ยังเป็นสิ่งที่ค่อนข้างปิดบัง ยิ่งเป็นผู้หญิงด้วยแล้ว โอกาสที่จะเรียนรู้น้อยมาก มักเป็นการทดลองที่ตนเองพลาดพลั้ง เช่น เกิดการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ขึ้น การที่จะให้ผู้หญิงมีความรู้ทางด้านเพศศึกษาก็เพื่อให้ผู้หญิงมีข้อมูลที่ถูกต้องในการตัดสินใจในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเจริญพันธุ์ และป้องกันข้อผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้น ซึ่งกลุ่มผู้หญิงที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์มีความเห็นตรงกันในการสร้างความพร้อมของผู้หญิงในการใช้สิทธิในการเป็นเจ้าของร่างกาย ผู้หญิงต้องมีความรู้ทางด้านเพศศึกษาอย่างชัดเจนและถูกต้องเพื่อที่จะดูแลควบคุมตนเองได้

การสอนเพศศึกษาในสังคมไทยยังเป็นสิ่งที่ซ่อน ๆ คล้ายว่าเป็นสิ่งที่ลี้ลับ ซึ่งถ้าเปรียบเทียบในต่างประเทศสภาพสังคมต่างกัน แต่การทำแท้งน้อยกว่าเพราะรู้จักป้องกัน การศึกษาและวัฒนธรรมประเพณีก็จะสอนด้วย เรื่องเพศศึกษาเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับตัวเรา การที่เราปิดไว้ก็มีคนที่พยายามอยากจะรู้ควรจะให้มีการเรียนรู้อย่างถูกต้อง พ่อแม่ควรมีส่วนเข้ามาช่วย พร้อมกับการสอนเรื่องการรักนวลสงวนตัว สอนเรื่องคุณค่าของผู้หญิงที่ดี

ในส่วนของกระทรวงศึกษาธิการ ก็เริ่มเน้นที่จะให้ความสำคัญกับวิชาเพศศึกษา อาจจะไม่เรียกชัดเจนว่าเป็นวิชาเพศศึกษา แต่จะสอดแทรกอยู่ในหลากหลายวิชาที่สอน อาจจะเป็นใช้ชื่อครอบครัวศึกษา แต่จะเป็นวิชาที่มุ่งเน้นสอนตั้งแต่ระดับชั้นประถม ซึ่งในแต่ละระดับชั้นก็สอนในสาระที่เหมาะสมกับวัยที่เด็กจะรับรู้ อย่างเช่น ในวัยต้น ๆ ก็สอนเรื่องสุขอนามัย การดูแลรักษาทำความสะอาดร่างกายของตนเอง เติบโตขึ้นมาหน่อยก็อาจจะสอนในเรื่องการวางตัวของการเป็นเพศหญิง

เพศชาย ผู้ชายก็ควรจะเรียนรู้ที่จะให้เกียรติผู้หญิง ไม่ข่มเหงรักแก ผู้หญิงต้องหยิ่งในศักดิ์ศรี ต้องรักนวลสงวนตัว เมื่อขยับขึ้นมาอีกขั้นหนึ่งก็สอนถึงบทบาทของความเป็นพ่อเป็นแม่ ความเป็นลูกควรจะทำอะไรอย่างไร เมื่อจะมีเพศสัมพันธ์ควรจะดูแลป้องกันตัวเองอย่างไร กระทรวงศึกษาธิการเริ่มให้ความสำคัญในจุดนี้

สิ่งสำคัญคือในเรื่องเพศศึกษาของสถานที่เรียน ยังไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในความเป็นจริงเด็กในวัยของสถานศึกษา เป็นวัยที่กำลังเรียนในเรื่องต่าง ๆ แต่ก็ไม่มีการสอนอย่างถูกต้องและจริงจัง ทำให้เด็กต้องไปเรียนรู้เอง แต่เด็กไปเรียนรู้เองก็ทดลองใช้ในทางที่ขาดความรู้ความเข้าใจ ทำให้เกิดการตั้งครรภ์ขึ้นมา และสังคมก็ไม่ยอมรับ

การสอนเกี่ยวกับเรื่องเพศศึกษาในบ้านพ่อแม่ก็สอนได้ในระดับหนึ่ง แต่ในสังคมไทยพ่อแม่แทบจะไม่สอนเลย เมื่อเข้ามาในสังคมโรงเรียน โรงเรียนต้องสอน ในขณะที่สอนเรื่องเพศศึกษาครูที่สอนจะต้องปลูกฝังทัศนคติของเขาต่อจากครอบครัว เน้นย้ำว่าในวัยนี้เขาไม่ควรมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร เพราะจะเกิดอะไรตามมา และถ้าต้องมีเพศสัมพันธ์ประการที่หนึ่งคือต้องมีความรับผิดชอบทั้งคู่ ไม่ใช่ทิ้งภาระให้ผู้หญิง ประการที่สองให้สอนการป้องกันหรือคุมกำเนิด ทุกวันนี้การคุมกำเนิดไปอยู่ในโรงพยาบาลและใช้คำว่าการวางแผนครอบครัว เพราะฉะนั้นคนที่ไม่มีครอบครัวก็ไม่สามารถเดินเข้าไปใช้บริการได้ สอนเด็กวัยรุ่นให้รู้จักวิธีป้องกันเมื่อมีเพศสัมพันธ์เกิดขึ้น รู้ว่าตั้งครรภ์หรือไม่ จะได้มีเวลาตัดสินใจมากขึ้น

นอกจากนี้จากการศึกษากลุ่มประชากรที่ทำแท้งจะเห็นได้ว่า ส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับต่ำ ความรู้และข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นมีไม่เพียงพอ ไม่มีการควบคุมการเจริญพันธุ์ที่ดี เมื่อมีการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ขึ้น ก็อยู่ในสภาวการณ์ที่บังคับว่าจะต้องทำแท้ง ความเห็นของกลุ่มประชากรทั้งหมดในการพัฒนาเรื่องสิทธิในการเป็นเจ้าของร่างกาย เห็นว่าระดับการศึกษาที่สูงขึ้นเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้หญิง การที่ผู้หญิงมีระดับการศึกษาสูงขึ้นก็จะใช้ความรู้ในการคิดตัดสินใจได้ดี เนื่องจากการมีข้อมูลมากพอความผิดพลาดก็น่าจะน้อยกว่าในผู้หญิงที่มีระดับการศึกษาต่ำ ทั้งในการใช้สิทธิในการตัดสินใจทำแท้งและการที่จะตั้งครรภ์ต่อไป

การสร้างให้คนตระหนักถึงสิทธิต้องเริ่มที่การศึกษา การให้ความรู้เรื่องสิทธิใช้สิทธิในการที่จะเป็นตัวของตัวเอง สอนสิทธิของความเป็นมนุษย์ สิทธิในการรับผิดชอบในการกระทำของแต่ละคนจะต้องมีอะไรบ้าง ต้องทำตั้งแต่การศึกษา ให้รู้สิทธิก่อนแล้วจะรู้ว่าจะต้องพิทักษ์สิทธิของเขาอย่างไร การที่ผู้หญิงจะมีสิทธิในการเป็นเจ้าของร่างกายได้ การจะออกกฎหมายขยายสิทธิในการทำแท้ง ผู้หญิงต้องพัฒนาระดับความรู้เป็นหลัก

การพึ่งพาตนเองเป็นสิ่งสำคัญ ไม่ว่าผู้หญิงจะต้องตัดสินใจทำแท้งหรือที่จะตั้งครรภ์ต่อไป เพราะในปัจจุบันผู้หญิงแม้จะมีการพึ่งพาตนเองมากขึ้น แต่ในกลุ่มที่พลาดพลั้ง เช่น ในกลุ่มผู้หญิงที่ทำแท้ง ยังสามารถเป็นที่พึ่งแห่งตนได้ทั้งการตัดสินใจ และการดูแลรับผิดชอบทารกที่จะเกิด การมีจุดยืนเป็นของตนเองและมีความเข้มแข็งเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาเรื่องสิทธิต่อไป

ผู้หญิงต้องมีจิตสำนึกในการพึ่งตนเอง มีความคิดเป็นหลักไม่ว่าจะทำหรือไม่ทำอะไรก็ต้องมีเหตุผล การพัฒนาผู้หญิงต้องเริ่มจากตัวเอง มีจุดยืนของตนเอง เข้มแข็ง และตระหนักถึงคุณค่าในตนเอง ปัจจัยที่จะส่งเสริมพัฒนาเรื่องสิทธิ มีจิตสำนึก มีความตระหนักในเรื่องสิทธิ ผู้หญิงต้องมีความเป็นตัวของตัวเอง ใช้ความคิดในการตัดสินใจ

2. การเปลี่ยนแปลงนโยบายหลักและกฎหมายทำแท้ง

การที่สิทธิของผู้หญิงในเรื่องการทำแท้งจะเกิดขึ้นมาได้ นอกจากเรื่องดังกล่าว 5 ประการข้างต้นแล้ว สิ่งสำคัญคือนโยบายหลักและกฎหมายทำแท้ง ซึ่งในหัวข้อนี้อาจจะถูกมองว่าเป็นการ

แก้ที่ปลายเหตุ แต่เหตุผลในการสนับสนุนคือเป็นแนวทางในการแก้ไขและเป็นทางเลือกให้แก่ผู้หญิง โดยมีการแก้ไขทางด้านที่เป็นต้นเหตุควบคู่ไปด้วย เริ่มจากด้านนโยบายเรื่องการตั้งครรภ์ในขณะที่กำลังศึกษาที่ควรเปิดโอกาสให้ผู้หญิงมีโอกาสที่จะตั้งครรภ์ต่อไปและไม่เสียสิทธิในการศึกษา ถือเป็นสิทธิในการเป็นเจ้าของร่างกายขั้นแรกที่ผู้หญิงควรได้รับ และในกรณีที่ผู้หญิงต้องทำแท้ง กฎหมายควรจะขยายสิทธิให้กว้างขึ้น เพื่อให้ผู้หญิงได้ใช้สิทธิในการตัดสินใจทำแท้งเป็นทางเลือกหนึ่ง

กระบวนการที่จะให้มีการเปลี่ยนแปลงได้ ที่สำคัญคือนโยบายหลักและกฎหมายที่ยังมีการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิง ในเรื่องการทำแท้งคือมีกฎหมายห้ามทำแท้งแต่กฎหมายที่จะเอาผิดลงโทษกับคนที่ทำท้องหรือผู้ชายไม่มี ถ้าการขยายสิทธิในการทำแท้งและมีการคุ้มครองมากขึ้นก็จะเป็นการสมควร การที่กฎหมายออกมาเอาผิดกับผู้หญิงที่ทำแท้ง ขณะเดียวกันก็ไม่มีกฎหมายลงโทษฝ่ายชาย ซึ่งมีส่วนร่วมทำให้เกิดการทำแท้ง และในด้านนโยบายหรือแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการหรือทบวงมหาลัย ในเรื่องที่ว่าเด็กมีโอกาสที่จะตั้งครรภ์ แต่ก็ไม่ควรเสียสิทธิในการศึกษา หรือหมดสภาพในการศึกษา ให้โอกาสในการที่จะพักการเรียน โดยไม่ถือว่าเป็นความผิดในทางวินัย หรือเสื่อมเสียชื่อเสียง ให้โอกาสไปคลอดลูกและกลับเข้ามาศึกษาต่อได้ เป็นการช่วยเหลือเด็กวัยรุ่นที่ยังด้อยวุฒิภาวะ คลอดบุตรแล้วสามารถเรียนหนังสือเพื่อมีงานทำและมีความมั่นคงในชีวิตต่อไป ดูแลลูกที่คลอดออกมาได้

ในส่วน ที่กำลังจะแก้กฎหมายทำแท้งโดยรัฐ เสนอให้มีการแก้ไขขยายขอบเขต ที่แต่เดิมคำนึงถึงตัวแม่ซึ่งที่จริงตัวลูกก็สำคัญ ถ้าเด็กออกมาแล้วต้องพิการอย่างโรคเอดส์ โรคหัดเยอรมัน การแก้ไขกฎหมายทำแท้งให้ทำแท้งได้ด้วยกรณีอื่นคาดว่าคงไปไม่ถึง การขยาย 2 ประเด็นนี้การต่อสู้ก็จะมาก และขั้นตอนการออกกฎหมายกระบวนการยาวนาน

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยเห็นว่าควรจัดกระบวนการแก้ไขปัญหาเรื่องการบังคับใช้กฎหมายในจังหวัดมหาสารคามแบ่งเป็น 3 แนวทางไปพร้อม ๆ กัน ได้แก่

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดมหาสารคาม ควรมีการให้ความรู้แก่ประชาชนอย่างจริงจัง เกี่ยวกับการทำแท้งได้โดยชอบด้วยกฎหมาย และไม่ชอบด้วยกฎหมายเพื่อให้เข้าใจถึงอันตราย และโทษทางกฎหมายที่จะเกิดขึ้นหากมีการทำแท้ง

2. เจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายในจังหวัดมหาสารคาม ไม่ว่าจะเป็นตำรวจ อัยการ ศาล หรือแม้กระทั่งแพทย์ที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการทำแท้ง ควรได้รับการอบรมกฎหมายเกี่ยวกับการทำแท้งอย่างจริงจัง ให้เข้าใจถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น และตระหนักถึงบทบาทของตนเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการทำแท้งในแง่มุมต่าง ๆ เพื่อให้เป็นการป้องกันการทำแท้งโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายในจังหวัดมหาสารคาม

3. นโยบายหลักของรัฐบาลเกี่ยวกับกฎหมายทำแท้ง ควรมีการศึกษาเรื่องการทำแท้งที่จะเป็นการแก้ปัญหาทางสังคม โดยศึกษาถึงกฎหมายของต่างประเทศที่มีทั้งประเทศที่อนุญาตให้ทำแท้งและประเทศที่ไม่อนุญาต ข้อดี และข้อเสียจนรอบด้าน ทั้งในเรื่องทางเลือกให้แก่ผู้หญิง และในด้านนโยบายหรือแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการหรือทบวงมหาลัย ในเรื่องที่ว่าเด็กมีโอกาสที่จะตั้งครรภ์ แต่ก็ไม่ควรเสียสิทธิในการศึกษา หรือหมดสภาพในการศึกษา ให้โอกาสในการที่จะพักการเรียน โดยไม่ถือว่าเป็นความผิดในทางวินัย หรือเสื่อมเสียชื่อเสียง ให้โอกาสไปคลอดลูกและกลับเข้ามาศึกษาต่อได้ เป็นการช่วยเหลือเด็กวัยรุ่นที่ยังด้อยวุฒิภาวะ คลอดบุตรแล้วสามารถเรียนหนังสือเพื่อมีงานทำและมีความมั่นคงในชีวิตต่อไป ดูแลลูกที่คลอดออกมาได้และในกรณีที่ผู้หญิงต้องทำแท้ง

กฎหมายควรจะได้รับการศึกษาถึงขยายสิทธิให้กว้างขึ้น เพื่อให้ผู้หญิงได้ใช้สิทธิในการตัดสินใจทำแท้งเป็นทางเลือกหนึ่ง

นอกจากนี้หนทางที่จะเอาผิดลงโทษกับคนที่ทำให้หญิงท้องแล้วไม่รับผิดชอบ จนก่อให้เกิดผลเป็นการทำแท้ง เพราะการที่กฎหมายออกมาเอาผิดกับผู้หญิงที่ทำแท้ง ขณะเดียวกันก็กลับไม่มีกฎหมายลงโทษฝ่ายชาย ซึ่งมีส่วนร่วมทำให้เกิดการทำแท้งเช่นกัน

กิตติกรรมประกาศ

วิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ ด้วยความกรุณาของ คณาจารย์วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคามทุกท่าน ที่ได้ให้ความรู้ให้คำแนะนำให้กำลังใจตลอดการศึกษาที่ผ่านมา

ขอกราบขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ห้องสมุดของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหาสารคามทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือในการค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัยฉบับนี้

สุดท้ายนี้ กราบขอบพระคุณ บุพการีของผู้เขียนผู้ให้ทุกสิ่งทุกอย่าง

เอกสารอ้างอิง

คณิต ณ นคร.(2531), *ประมวลกฎหมายอาญา; พื้นฐานความรู้ความเข้าใจ.* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม.

จิตติ ติงสภัทิย์. (2513).*คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา.* กรุงเทพมหานคร. แสงทองการพิมพ์,

วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์.(2537).*กฎหมายทำแท้ง ข้อโต้แย้งที่ยังไม่ยุติ.* กรุงเทพมหานคร: เจนเดอร์เพรส,

สุวัฒน์ จันทรจำนง.(2542).*การทำแท้งกับปัญหาทางการแพทย์และสังคม.* กรุงเทพมหานคร: แสนสิริ จำกัด (มหาชน),

สเน่ห์ จามริก.(2541).*ความคิดสู่ทางเลือกใหม่ของสังคมไทย.* กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิปัญญา,

George Whitecross paton, *A text Book of jurisprudence,* (London : Oxford University Press, 1951),

Mougne, Christine. (1987). *Women, Fertility and Power in Northern Thailand.* A Papre Presented in the First International Conference on Thai Studies, Chulalongkorn University, 22-24 August.